

Hvordan taler kristne og muslimer om Gud?

I en erklæring fra de franske biskoppers kommission vedrørende lærespørgsmål, underskrevet af formanden, ærkebiskop Pierre-Marie Carré, sammenholdes de to monoteistiske religioners tale om Gud

Af Pierre-Marie Carré ¹

Der er straks én ting, der træder frem: Kristendommen og islam – og her må man også tilføje jødedommen – er monoteistiske religioner. Den kristne trosbekendelse begynder med ordene: "Jeg tror på én Gud" – og muslimerne bekender: "Der er ingen anden Gud end Allah". Andet Vatikanerkoncils dekret om de ikke-kristne religioner siger: "Det er med agtelse, Kirken betragter muslimerne, som tilbeder den ene, levende, i sig selv værende, barmhjertige og almægtige Gud, himlens og jordens Skaber, som har talt til menneskene".²

1. Det må med det samme præciseres, under hvilken synsvinkel vi taler om Gud. Når det drejer sig om Gud, som mennesket træder i forhold til gennem troen, bønner – gennem ønsket om at gøre hans vilje, være ham til behag, ja, endda at elske ham (sådan som det også gælder i islams mystik) – om Gud som et evigt, skabende væsen, der vil os det vel – når det drejer sig om denne synsvinkel, så kan kristendom og islam mødes uden de store vanskeligheder. Tilsvarende vil også en metafysisk tilgang bringe mange ligheder for en dag.

Men en sådan tilsyneladende overensstemmelse, der fremhæves af de kendetegn, som Koncilet vælger at opholde sig ved, kan ikke skjule, at der er forskelle, ja, endda radikale modsætninger: Kristne og muslimer taler om Gud på en meget forskellig måde.

– Islam understreger meget stærkt, at Gud er én, og kan ikke acceptere den kristne åbenbaring om Gud som Far, Søn og Ånd. Treenighedsbegrebet forstås ikke. Det afvises, fordi polyteismen forka-

¹ Pierre-Marie Carré (f. 1947 i Nordfrankrig) er ærkebiskop i Albi. Artiklen er oversat af Hanne Gregersen. Red.

² Koncilsdokumentet *Nostra Aetate*, om forholdet til de ikke-kristne religioner, 3. **Klik her** for at se dette dokument. Red.

stes. Koranens tekst forstås i almindelighed af den muslimske tradition således, at de kristne har ændret, dvs. forfalsket, de bibelske skrifter for at få disse skrifter til at bekræfte Treenigheden.³

Det er ikke kun sådan, at der ikke kan være flere personer i Gud, men Gud kan heller ikke blive menneske. Inkarnationen er for islam et angreb på Guds transcendens. Ganske vist mener islam, at Gud er meget tæt på mennesket, men samtidig er hans væsen helt og aldeles forskellig fra det. Muslimer afviser at "sammenknytte" nogen som helst skabning med Gud. Det er derfor hverken muligt eller seriøst at hævde, at nogen kan være sand Gud og sandt menneske.⁴

Man må nok sige, at det indtryk, som en kristen får ved at læse Koranen, er, at de oplysninger, den giver om kristendommen, er særdeles mangelfulde og ganske ofte unøjagtige.

– Koranen afviser Jesu død på korset. Den siger, at i virkeligheden var Jesu korsfæstelse for dem, der overværede den, noget, der blot skete tilsyneladende, eller en illusion (der er nogle kommentatorer, der senere kommer til at tale om en dobbeltgænger, der skulle være blevet korsfæstet i stedet for Jesus, som Gud har taget op til sig). Følgelig er der ikke længere nogen frelse, som skulle komme fra Jesus Kristus.⁵ Jesus er alene en stor profet, født af jomfru Maria, som kom for at bringe mennesker evangeliet – et budskab, der i sandhed og virkelighed kommer fra Gud, men som de kristne har forfalsket. Jesus er altså kun et menneske.

For islam er Jesus en profet og møder som sådan ganske normalt prøvelser og trængsler, men fordi han er sendt af Gud, kan han ikke lide noget endegyldigt nederlag.

– Islam ved ikke af nogen midler mellem Gud og mennesket og forkaster alt, hvad der forekommer den at være en barriere mellem Gud og mennesker – mens frelsen for kristendommen er givet af Kristus, den eneste midler mellem Gud og mennesker.

– Både i islam og i kristendommen taler Gud til mennesker, og begge har hellige Skrifter. Men de begreber, der opereres med omkring Åbenbaringen, er meget forskellige: Koranen er resultatet af Guds diktat til Muhammed. Den er Guds ord, sådan som Gud selv udtrykker det og udtaler det. Man kan gå så langt som til at sige, at Koranen er evig og ikke-skabt. Men denne opfattelse, som flertallet hævder, er i dag genstand for debat blandt muslimske lærde og troende. Der er nogle iblandt dem, der går så langt som til at tale om, at man kan fortolke Koranen. For den kristne er det Gud, som har inspireret de bibelske forfattere, der har redigeret Bibelens skrifter med brug af deres egen tids udtryk og litterære genrer.

³ Koranen 4, 171: I skriftens folk! Gå ikke for vidt i Jeres religion! Sig ikke andet end sandheden om Gud! Messias, Jesus, Marias søn, er kun Guds udsending, Hans ord, som Han talte til Maria, og ånd af Ham. Så tro på Gud og hans udsendinge og sig ikke: "Han er tre!" Hold inde! Det vil være bedst for jer. Gud er én gud. Lovet være Han, højt hævet over at have en søn. Alt i himlene og på jorden tilhører Ham. Gud er tilstrækkelig som værge.

Koranen 5, 116: Da Gud sagde: Jesus, Marias søn! Har du sagt til menneskene: Tag mig og min mor til guder foruden Gud? Han sagde: Højlovet være Du! Det tilkommer ikke mig at sige noget, som jeg ikke har ret til. Hvis jeg havde sagt det, ville Du vide det. Du ved, hvad jeg rummer, men jeg ved ikke, hvad du rummer. Du alene har viden om de skjulte ting.

⁴ Koranen 3,59: Med Jesus er det hos Gud som med Adam. Han skabte ham af jord. Derpå sagde Han til ham: "Bliv til!", og så var han til.

Koranen 5,72: Vantro er de, der siger: "Gud er Messias, Marias søn ". Messias sagde: "Israels børn! Tjen Gud, min Herre, og jeres Herre!" Enhver, der sætter nogen ved Guds side, vil Gud nægte adgang til Haven. Hans herberg bliver ilden. De, der handler uret. Vil ikke have nogen til at hjælpe sig.

Koranen 43,59: Han er kun en tjener, som Vi har vist nåde og gjort til et eksempel for Israels børn.

⁵ Koranen 4, 157-159: ... og fordi de sagde: "Vi har dræbt Messias, Jesus, Marias søn, Guds udsending" - men de dræbte ham ikke, og de korsfæstede ham ikke. Det forekom dem blot således. De, der er uenige om ham, er i tvivl om den sag. De har ingen viden derom, men kun løse formodninger. De har med sikkerhed ikke dræbt ham. Nej, Gud løftede ham op til sig. Gud er mægtig og vis. Der findes ingen blandt Skriftens folk, der ikke vil tro på ham før hans død. På opstandelsens dag vil han vidne imod dem.

– For muslimerne har det, der står i Koranen, Guds ords autoritet. Derfor er dialogen på det dogmatiske plan vanskelig, når det drejer sig om disse væsentlige ting. Uden at se væk fra disse væsentlige forskelle må man fastholde, at det er muligt at etablere en dialog på andre områder af troen – såsom bønnen, moralske spørgsmål, skabelsen, meningen med menneskelivet.

2. Det gælder om at uddybe dette ved omhyggeligt at finde støttepunkter for en sand dialog. Andet Vatikanerkoncil siger: "Men Guds frelsesplan indbefatter [ud over jøderne] også dem, der anerkender Skaberen, og deriblandt først og fremmest muslimerne, der bekender, at de holder fast ved Abrahams tro og med os tilbeder den eneste, barmhjertige Gud, der på den yderste dag skal dømme menneskene".⁶

Denne sætning fra koncilet bruger udtrykket "som med os tilbeder". Den peger på en virkelig tilknytning mellem de troende, der sammen vender sig mod Gud Skaber. Når citatet peger på nogle af de forhold, hvor kristne og muslimer kan mødes, understreges også de ting, vi har fælles.

Vores opfattelse af Guds mysterium er ikke den samme. For den kristne har Guds Søns menneskevordelse ændret alt: "Ingen har nogensinde set Gud. Den enbårne, som ... er i Faderens favn, han er blevet hans tolk".⁷

Den teologiske dialog om Gud bliver til i et klima, hvor man giver sig selv i et personligt og fortroligt forhold. Dialogen kræver sympati mellem dem, der taler sammen. Men dialogen kræver også, at man gør sig helt klart, hvad der er den kristne tros inderste væsen. Det, som Kristus har ladet os erkende om Gud, er så utrolig rigt: at have Treenigheden for øje, at tale om den – det betyder at vise, hvordan den er kilden til vort åndelige liv og til vor måde at leve på.

Det kan være på sin plads her at henvise til pave Johannes Paul den Andens tale til unge muslimer den 19. august 1985 i Casablanca. Her følger nogle uddrag: "Jeg mener, at vi – kristne og muslimer – med glæde må vedkende os de religiøse værdier, som vi har fælles, og sige Gud tak for dem. Vi tror begge parter på den ene og eneste Gud, som er lutter retfærdighed og barmhjertighed; vi tror på bønnens, fasten og almissetens betydning, på det væsentlige i at gøre bod og at tilgive. Vi tror på, at Gud vil være os en barmhjertig dommer ved tidernes ende og vi håber på, at vi i opstandelsen finder nåde for ham – og vi ved, at han dér vil opfylde al vor forventning. Men det kræves også af os, at vi loyalt erkender og respekterer vore forskelle. Den mest grundlæggende forskel er jo helt klart vort syn på Jesus af Nazareth, hans person og hans gerning. I ved, at de kristne tror, at denne Jesus inddrager dem i en intim erkendelse af Guds mysterium og giver dem del i hans gaver, sådan som et barn har det med sin Far, og det i en sådan grad, at de erkender og bekender Jesus som Herre og Frelser. Dette er væsentlige forskelle, som vi kan acceptere i ydmyghed og respekt, i gensidig tolerance; der er her tale om et mysterium, som jeg er vis på, at Gud en dag vil opklare for os".⁸

For at runde af: På sin seneste rejse til Tyrkiet nævnte pave Benedikt XVI over for de ansvarlige for landets religiøse anliggender, at pave Gregor den VII⁹ talte om den særlige kærlighed, som kristne og muslimer gensidigt skylder hinanden, eftersom "fordi vi tror på én Gud, endskønt på forskellig måde, og fordi vi priser og dyrker ham hver dag som verdens skaber og hersker".¹⁰

⁶ Andet Vatikanconcils dokument *Lumen Gentium* om Kirken, 16. **Klik her** for at se dette dokument. Red.

⁷ Joh 1,18

⁸ **Klik her** for at se hele talen (engelsk tekst). Red.

⁹ 1020–1085, pave fra 1073. Red.

¹⁰ Pave Benedikts tale foreligger i dansk oversættelse som catholica-artikel #1148. **Klik her** for at se teksten. Red.